

etter de nyere regler om statsborgerrett (jfr. lov nr. 3 av 8. 8. 1924). — Har en nordmann, A. flyttet til fiendelandet for å bære våpen mot Norge, kan ikke unntagelsesbestemmelsen i § 86, 2 ledd komme ham til gode. — En her bosatt utlending rammes av § 86, selv om han etter loven i det land hvor han har statsborgerrett, er pliktig til krigstjeneste også mot bostedslandet.

2. a. Straffebudet i første setning gjelder også i det tilfelle at Norge ikke er i krig med en annen stat, m. a. o. under opprør. Under krig mellom Norge og en annen stat bærer en mann „vaaben mod Norge“ også i det tilfelle at krigen føres på den annen stats territorium eller på åpent hav. — Første setning omfatter ikke A's deltagelse i angrepet på en med Norge alliert makt. b. Men også en sådan handling rammes av den alminnelige bestemmelse i annen setning. Den gjelder to arter av handlinger: positiv hjelp for fienden og svekkelse av Norges eller dets alliertes stridsevne. α. Om bistanden heter det at den kan skje „i raad eller daad“. Et „raad“ kan bl. a. gjelde valget av innmarsjlinje eller angrepsstidspunkt. Dersom tiltalte, A. har gitt en opplysning som har interesse for fienden (t. eks. om veier, broer, faste batterier, en norsk hæravdelings stilling eller angrepsplaner, magasiner osv.), er handlingen „daad“. A's bistand kan også bestå deri at han skaffer sivilbefolkningen i fiendens land levnets- eller produksjonsmidler, når disse indirekte styrker fiendens stridsevne (ved å frigjøre midler som kan overføres til krigsmaktens forsyning eller bedre ernæringen for nye mannskaper som skal innskrives). β. Beskrivelsen „raad eller daad“ er anvendt bare i første alternativ i annen setning. Men også en skade på Norges eller en alliert stats stridsevne kan skje på begge disse måter. Og begge omfattes av det generelle gjerningsord „svækker“. A kan f. eks. gi en fremmed bank det råd at den ikke bør låne penger til Norge i forsvarsøyemed; eller han fraråder en fremmed kanonfabrikk å levere våpen på kreditt. I dåd kan han svekke den norske hær på den måte at han gir uriktige opplysninger om en fiendtlig hæravdelings stilling og derved forleder en norsk offiser til en feilaktig disposisjon. — Begge alternativer i annen setning rammer også handlinger som foretas med „krig for øie“. Dette uttrykk angir en aktuell krigsfare, ikke den mulighet for krig som er grunnen til enhver alvorlig ment rustning. Men der er på dette område, som ellers, umerkelige overganger fra en mulighet til en overhengende fare. Stillingen har, som historien viser, ofte vært den at både statsmennene i to land, X og Y, og alle som følger

utviklingen, sier: „Et oppgjør kommer før eller senere; bare tidspunktet er noe uvisst.“ Dersom situasjonen var denne, og en borger i staten X kjente den, måtte man si at en hjelp han hadde ytet motstanderen, Y, eller en svekkelse han hadde tilføyd sitt eget land, var skjedd „med krig for øie“. — Handlinger som er av den art loven angir i § 90 eller § 93, rammes også i det tilfelle at det ikke er noen bestemt krigsfare. 3. Medvirkning er, bestrikkelig nok, ikke nevnt i § 86, men kan muligens straffes etter § 94 nr. 4. 4. Til en fullbyrdet forbrytelse kreves: etter første setning at tiltalte, A. har tatt del i et fysisk angrep, etter annen setning at en av de har angitt virkninger er inntrådt, dvs. at han har ytet hjelp som har en verdi for fienden, eller at han har svekket Norges eller en alliertes anakts stridsevne. 5. Skyldgraden er forsett.

V. „Med hefte eller fængsel indtil 4 aar straffes den, som i krigstid retsstridig 1. vægrer sig ved at meddele en militær befalingsmand de oplysninger, han maatte have erhvervet angaaende omstændigheder af betydning for et krigsforetagende, eller som medvirker hertil, eller 2. yder fiendtlig speider skjul, underhold eller anden bistand, eller 3. medvirker til at der foretages nogen efter militær lov strafbar handling, der kan medføre 3 aars fængsel eller strengere straf“ (§ 87, 1 ledd). „Paa samme maade straffes den, som ligeoverfor nogen med Norge under krigen forbunden stat forbryder sig saaledes som oven nævnt“ (§ 87, 2 ledd).

1. Det er ikke sagt i første ledd at det er i Norge der er „krigstid“. Men det er naturligvis meningen. Og den framgår jo av annet ledd. Dette skulle riktignok etter ordlyden ha et snevrere område. „Under krigen“ betegner jo krigstilstand¹, dvs. at krigserklæring er gitt eller at fiendtligheter er begynt, mens første ledd, ifølge lovens § 8, også gjelder i det tilfelle at „den væbnede magt eller nogen del af samme er sat paa krigsfod“, selv om der ennå ikke er krigstilstand. Den tilbakevisende form „under krigen“ kan ikke tillegges den betydning at begrepet „krigstid“ dermed er innsnevret.

2. En utlendings handling i utlandet rammes ikke av § 87, enten han tilhører fienden eller en nøytral nasjon (de handlinger loven angir i § 87, vil for øvrig ikke ofte være foretatt i utlandet). Nr. 1 er ikke anvendelig i det tilfelle at en person fra det fiendtlige land midlertidig oppholder seg her (t. eks. på en forretningsreise) og blir

¹ Se derimot Kjerschov: Kommentar s. 287 anm. 2, annet avsnitt.